

DET KONGELIGE BARNE- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1078-46

29. juni 2018

Ikrafttredelse av endringer i barnevernloven og bestemmelser om opplysningsplikt i enkelte andre lover

Stortinget fattet 15. mars 2018 vedtak til lov om endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre), jf. Prop. 169 L (2016-2017) og Innst. 151 L (2017-2018). Vedtaket ble sanksjonert av Kongen i statsråd 20. april 2018. Lovendringene trer i kraft fra 1. juli 2018.

Lovendringene er i hovedsak oppfølging av Barnevernslovutvalgets utredning NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Enkelte av forslagene er oppfølging av departementets høringsnotat av 6. oktober 2016 om endringer i opplysningsplikten til barnevernet og høringsnotat av 17. februar 2017 om kommunens ansvar for barn i utlandet og godtgjøring til blant annet private parters vitner i fylkesnemnda. Endringene innebærer primært tydeliggjøringer og presiseringer av gjeldende rett, men også noen materielle endringer.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet får i oppdrag å gjøre endringene kjent blant fylkesmenn og kommuner.

Følgende endringer i bestemmelsene om opplysningsplikt i barnevernloven og enkelte andre lover trer i kraft fra 1. juli 2018:

Opplysningsplikten til barnevernet

For å kunne ivareta sine oppgaver overfor utsatte barn og unge er barneverntjenesten helt avhengig av at andre som er bekymret for barnet melder fra til den kommunale barneverntjenesten. Manglende meldinger til barneverntjenesten kan få svært alvorlige konsekvenser for det enkelte barnet. Opplysningsplikten til barnevernet er regulert både i barnevernloven § 6-4 og i en rekke særlover som gjelder for den enkelte tjeneste eller

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bld.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Barnevernavdelingen

Saksbehandler
Anette Kristiansen
22 24 25 29

yrkesutøver. Det er viktig at bestemmelsene om opplysningsplikt er tilgjengelige og at de er utformet på en måte som gjør at de som er omfattet av plikten i størst mulig grad kan være trygge på hvilket ansvar plikten innebærer. Reglene om opplysningsplikten til barnevernet blir nå endret. Hovedformålet er å klargjøre og forenkle bestemmelsene slik at det skal være lettere for de som er omfattet av opplysningsplikten å anvende bestemmelsene på en riktig måte. Det er derfor blant annet gjort følgende endringer:

- Bestemmelsene er nå utformet slik at det blir et tydeligere skille mellom plikten til å gi opplysninger av eget tiltak ("meldeplikten") og opplysningsplikt ved pålegg fra barnevernet.
- Meldeplikten er utformet på en mer aktiv og direkte måte, og bestemmelsene gir mer veiledning enn tidligere om hvilke situasjoner som utløser meldeplikten.
- I barnevernloven § 6-4 er det tydeliggjort at meldeplikten er et selvstendig og personlig ansvar. Det fremgår nå direkte at plikten omfatter "enhver" som utfører tjenester eller arbeid for et forvaltningsorgan.
- Bestemmelsene får tydeligere frem at meldeplikten også omfatter bekymring for barnets fremtidige omsorgssituasjon. Det fremgår nå at meldeplikten blant annet gjelder når det er grunn til å tro at et barn "blir eller vil bli" mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt.
- Barnevernets adgang til å pålegge andre å gi opplysninger er regulert på en tydeligere måte. Samtidig er adgangen til å innhente opplysninger ved pålegg noe utvidet slik at pålegg om å gi taushetsbelagte opplysninger kan gis i saker om pålegg om hjelpetiltak når dette er nødvendig for å unngå at et barn havner i en situasjon som beskrevet i barnevernloven § 4-12.
- Det er også presisert at domstolene er blant de organer som kan pålegge andre å gi opplysninger i deres behandling av barnevernssaken.

I tillegg til endringer i barnevernloven § 6-4 er det også gjort endringer i barnehageloven § 22, opplæringslova § 15-3, friskolelova § 7-4, helsepersonelloven § 33, sosialtjenesteloven § 45, familievernkontorloven § 10, krisesenterlova § 6, introduksjonsloven § 26, ekteskapsloven § 26 a og folketrygdloven § 25-11. Også bestemmelsen om opplysningsplikt i utlendingsforskriften § 17-6 er endret.

Videre trer følgende endringer i barnevernloven i kraft fra 1. juli 2018

Formålsbestemmelsen

Det inntas i formålsbestemmelsen § 1-1 at loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Lovendringen skal signalisere en forventning om hvordan barnevernansatte skal møte barn. Trygghet, kjærlighet og forståelse er sentrale elementer i god omsorg. Det inntas også to språklige endringer i formålsbestemmelsen som ikke innebærer realitetsendringer. Det presiseres at loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og *beskyttelse* til rett tid. Det inntas også at loven skal bidra til at alle barn og unge får *gode* og trygge oppvekstvilkår.

Barns rett til barneverntiltak

Det innføres en ny § 1-5 som presiserer at barn har rett til nødvendige tiltak etter loven når vilkårene for tiltaket er oppfylt. Bestemmelsen tydeliggjør at barnet er hovedpersonen i barnevernssaker og understreker at barnet har en selvstendig rett til hjelp fra barnevernet. Barnets rett til tiltak korresponderer med kommunens plikt til å iverksette tiltak.

Rettighetsfestingen innebærer derfor ingen nye plikter for kommunen og innskrenker ikke det handlingsrommet kommunen har i dag ved valg av tiltak. Barn gis rett til både frivillige tiltak og tvangstiltak, men vilkårene for tiltaket må være oppfylt, herunder krav om samtykke ved frivillige tiltak. Forslaget utvider ikke barns prosessuelle rettigheter.

Barns rett til medvirkning

Det innføres en overordnet bestemmelse om barns medvirkning i ny § 1-6 som understreker at barn har en selvstendig rett til å medvirke i barnevernssaker. Bestemmelsen tydeliggjør barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon og Grunnloven. Det fremgår av bestemmelsen at alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

Bestemmelsen understreker at barn har rett til å medvirke i alle forhold som gjelder barnet, på alle stadier av en barnevernssak og i hele beslutningsprosessen. Retten til medvirkning betyr samtidig at alle instanser som har oppgaver etter loven har plikt til å gi barn mulighet til å medvirke, gi tilpasset informasjon og tilrettelegge for at barn skal kunne uttrykke seg fritt, enten verbalt eller med ikke-verbal kommunikasjon. Retten til medvirkning er nærmere definert i forskrift om barns medvirkning. Blant annet skal medvirkningen ivareta barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre

Det innføres en ny § 1-7 der det presiseres at barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

Bestemmelsen gjelder for hele barnevernet, i alle saker og på alle stadier av en sak.

Barnevernet skal tilstrebe samarbeid så langt det er mulig. Barn og foreldre skal møtes med verdighet, bli lyttet til og bli tatt på alvor. I kontakten med familien må barnevernet ta hensyn til barn og foreldres språklige, religiøse og kulturelle bakgrunn. Godt samarbeid kan bidra til økt tillit til barnevernet og til at flere barn får hjelp som virker på et tidlig tidspunkt.

Krav til begrunnelse og dokumentasjon

Det følger av dagens forsvarlighetskrav og god forvaltningsskikk at barneverntjenesten har plikt til å dokumentere. Grundigere dokumentasjon gir bedre beslutningsgrunnlag og riktigere avgjørelser. God dokumentasjon gir også tilsynsmyndigheter og klageinstanser bedre mulighet for å etterprøve beslutninger.

Det inntas i § 4-2 nytt annet ledd at dersom barneverntjenesten henlegger en bekymringsmelding uten undersøkelse, skal dette begrunnes skriftlig. Begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Henleggelse av åpenbart grunnløse meldinger trenger ikke å

begrunnes, for eksempel meldinger fremsatt i sjikane eller som klart angår forhold som faller utenfor barneverntjenestens ansvarsområde. Videre inntas det i § 4-3 nytt sjette ledd at avgjørelser om å henlegge en sak etter en undersøkelse, skal regnes som enkeltvedtak. Det innebærer blant annet at vedtaket skal begrunnes og kan påklages av sakens parter.

Det lovfestes også krav til at statlig og kommunalt barnevern og fylkesnemnda skal dokumentere barns medvirkning og barnets beste-vurderingene i vedtakene. Det inntas i ny § 6-3 a og § 7-19 tredje ledd at det skal fremgå av vedtaket hva som er barnets synspunkt, hvilken vekt barnets mening er tillagt og hvordan barnets beste er vurdert. Barnets mening er et sentralt moment i en barnets beste-vurdering. Når barnets synspunkter er synliggjort i vedtaket som en del av vurderingen kan det også være lettere for barn å forstå og akseptere hvorfor avgjørelser blir tatt.

Nettverksinvolvering ved valg av fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk

I mange tilfeller vil fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk være det beste alternativet for barnet. Det lovfestes nå i § 4-22 nytt tredje ledd at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Dette fulgte tidligere av forskrift om fosterhjem. Videre lovfestes det at barneverntjenesten ved slike vurderinger skal legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering, dersom det er hensiktsmessig. Hensikten er å bidra til at barneverntjenesten ved slike vurderinger skal jobbe mer systematisk med nettverksinvolvering. Bruk av verktøy eller metoder for nettverksinvolvering øker sannsynligheten for å finne fosterhjem i barnets familie og nære nettverk, og det gir barnets familie en større mulighet for til å medvirke i prosessen.

Oppfølging av barn og foreldre

Det tydeliggjøres i loven hvilket ansvar barneverntjenesten har for å følge opp barn og foreldre som mottar barneverntiltak. Det lovfestes at etter et akuttvedtak og vedtak om opphold i atferdsinstitusjon skal barneverntjenesten løpende følge med på barnets omsorgssituasjon og utvikling, jf. § 4-6 nytt sjette ledd, § 4-9 nytt femte ledd og § 4-28 nytt første ledd. Dette innebærer at barneverntjenesten må innhente informasjon fra fosterhjemmet/institusjonen og andre aktører i barnets liv, snakke med og besøke barnet. Videre skal barneverntjenesten vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Det kan gjelde blant annet boforhold, samvær, oppfølgingen i det daglige, kontakt med andre tjenester og behovet for nye tiltak.

Barneverntjenesten skal også følge med på foreldrenes situasjon når akuttvedtak er iverksatt. Kort tid etter at det er truffet akuttvedtak skal barneverntjenesten kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Som en del av oppfølgingen skal barneverntjenesten også formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser, dersom foreldrene ønsker det. For eksempel kan det være behov for å formidle kontakt med familievernkontoret.

I atferdssaker kan foreldre ha behov for å settes i bedre stand til å ivareta barnet når barnet flytter hjem, for eksempel gjennom foreldreveiledning. Det er derfor inntatt i § 4-28 nytt første ledd at også i disse tilfellene skal barneverntjenesten kort tid etter vedtaket kontakte

foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging. Som en del av oppfølgingen skal barneverntjenesten også formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser, dersom foreldrene ønsker det.

Omsorgsovertakelser er i utgangspunktet midlertidige, og det presiseres derfor i § 4-16 at der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21. Forslaget endrer ikke vilkårene for tilbakeføring etter § 4-21, men presiserer at der det er mulig og til barnets beste skal barneverntjenesten arbeide for tilbakeføring. Barneverntjenesten har et løpende og helhetlig ansvar for barnet etter en omsorgsovertakelse, og det presiseres at barneverntjenesten må vurdere om det er nødvendig med endringer eller ytterligere tiltak for barnet. Det kan gjelde blant annet boforhold, gjennomføring av samvær, oppfølgingen av barnet i det daglige og kontakt med andre tjenester.

Kommunens betalingsansvar for saker i fylkesnemnda

Dagens etablerte praksis om kommunens betalingsansvar for utgifter i saker i fylkesnemnda presiseres i § 9-1 første ledd. Det innebærer at kommunen dekker egne kostnader i saken i fylkesnemnda. Videre dekker kommunen utgifter til private parters vitner som er nødvendig i forbindelse med opplysning av sak i fylkesnemnda, godtgjøring til sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnda og utgifter til tolk i forhandlingsmøte. Det er fylkesnemnda som avgjør hvilke vitner, sakkyndige oppnevnt av fylkesnemnda og tolk i forhandlingsmøte som er nødvendig i den enkelte sak. Lovendringen innebærer en presisering av gjeldende rett og bidrar til å tydeliggjøre betalingsansvaret og gi forutberegnelighet for privat part.

Stortinget har bedt regjeringen se nærmere på innretningen av kommunenes betalingsansvar, og vurdere om det fortsatt skal være kommunenes ansvar å dekke utgifter til tolk og sakkyndige som oppnevnes av fylkesnemnda, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.¹ Departementet vil vurdere dette i forbindelse med arbeidet med ny barnevernslov.

Bedre beskyttelse av barn i utlandet

Fra 1. juli 2016 tiltrådte Norge Haagkonvensjonen 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn. Med dette ble barneverntjenestens stedlige virkeområde utvidet. Hvis barnet har vanlig bosted i Norge, men oppholder seg i utlandet skal barneverntjenesten gjennomgå bekymringsmeldinger og åpne undersøkelsessak og har hjemmel til å fremme sak om omsorgsovertakelse eller opphold i institusjon for barn med alvorlige atferdsvansker. Det har frem til nå ikke vært regulert hvilken kommune som har ansvar for tjenester og tiltak etter loven når barnet har vanlig bosted i Norge, men oppholder seg i utlandet. Det lovfestes i ny § 8-5 at det er den kommunen der barnet sist var registrert bosatt som har dette ansvaret. Det vil si den kommunen der barnet er eller sist har vært registrert bosatt etter folkeregisteret. Etter avtale mellom barneverntjenesten i berørte kommuner, kan ansvaret

---

¹ Stortingets anmodningsvedtak nr. 526 (2017-2018), ved behandlingen av Prop. 169 L. (2016-2017) Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre), jf. Innst 151 L (2017-2018).

overføres til en annen kommune som barnet har tilknytning til. Det inntas også i bestemmelsens annet ledd at en barneverntjeneste som har sendt begjæring om tiltak til fylkesnemnda har ansvaret for saken selv om barnet oppholder seg i en annen stat.

Bedre beskyttelse til barn med vanlig bosted i et annet land i akuttsituasjoner

Hvis det er truffet et akuttvedtak for et barn med vanlig bosted i en annen stat vil det normalt falle bort etter seks uker, hvis det ikke er fremmet sak om omsorgsovertakelse. Når barn har vanlig bosted i en annen stat kan det ikke treffes vedtak om omsorgsovertakelse, jf. § 1-2. For å sikre at barn med vanlig bosted i en annen stat får nødvendig omsorg og beskyttelse i en akuttsituasjon innføres det en adgang til å forlenge varigheten av akuttvedtaket i to situasjoner:

1. ved anmodning til barnets bostedsstat om å treffe beskyttelsestiltak. Anmodningen skal sendes norsk sentralmyndighet for Haagkonvensjonen 1996 (Bufdir).
2. ved vedtak om å få overført jurisdiksjon til Norge etter Haagkonvensjonen 1996.

Vedtaket kan kun opprettholdes så lenge vilkårene for akuttvedtaket er oppfylt, og maksimalt i seks måneder. Dette skal gi barnet nødvendig beskyttelse i den aktuelle perioden og gi barneverntjenesten anledning til, via sentralmyndigheten, å kontakte utenlandske myndigheter om eventuell videre oppfølging av barnet.

Endringene fremgår av § 4-6 femte ledd og § 4-9 fjerde ledd. Bestemmelsen gjelder også for midlertidig plasseringer i atferdsinstitusjon etter § 4-25.

Inkurie

En inkurie i § 1-2 er rettet opp slik at det nå fremgår at barnevernloven også gjelder for barn som oppholder seg i Norge og som er "internasjonalt" ikke "internt" fordrevne. Dette er i samsvar med jurisdiksjonsbestemmelsen i Haagkonvensjonen 1996 artikkel 6.

Arbeid med ny barnevernslov

Departementet arbeider med et høringsnotat med forslag til ny barnevernslov. I denne sammenhengen vil departementet vurdere de øvrige forslagene i NOU 2016: 16, herunder utvalgets språklige, tekniske og strukturelle gjennomgang av hele loven. Departementet tar sikte på å sende et forslag til ny barnevernslov på høring i 2019.

Med hilsen

Mette Kristin Solum (e.f.)
avdelingsdirektør

Anette Kristiansen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste:

Alle landets kommuner
Alle landets fylkesmenn
Arbeids- og
sosialdepartementet
Helse- og
omsorgsdepartementet
Justis- og
beredskapsdepartementet
Kommunal- og
moderniseringsdepartementet
Kunnskapsdepartementet

Arbeids- og
velferdsdirektoratet
Barne-, ungdoms- og
familiedirektoratet
Helse Midt-Norge RFH
Helse Nord RHF
Helse Sør-Øst RHF
Helse Vest RHF
Helsedirektoratet
Hovedorganisasjonen Virke
Nasjonalt Folkehelseinstitutt
Næringslivets
hovedorganisasjon
Politidirektoratet
Sentralenheten for
fylkesnemndene for
barnevern og sosiale saker
Statens helsetilsyn
Utdanningsdirektoratet
Utlendingsdirektoratet
Utlendingsnemnda